

Problem Çözme Beceri Eğitiminin Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin Problem Çözme Beceri Algıları ve Atılganlık Düzeylerine Etkisi¹

The Impact of Problem Solving Training on Problem Solving Skills Perception and Assertiveness Level of Health Management Students¹

Arzu Yüksel²

¹Bu çalışma, 16–20 Nisan 2018 tarihleri arasında Nevşehir’de gerçekleşen, Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresinde özet sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

²Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, arzuuksel76@gmail.com, Orcid Id:0000-0001-7819-2020

MAKALEBİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

*Problem çözme,
Problem çözme beceri
eğitimi,
Atılganlık,
Sağlık yönetimi öğrencisi*

Makale Geçmişi:

*Geliş Tarihi: 14 Ekim 2019
Kabul Tarihi: 24 Aralık
2019*

ARTICLEINFO

Keywords

*Problem solving,
Problem solving skills
training,
Assertiveness,
Health management student*

Article History:

*Received: 14 October 2019
Accepted: 24 December
2019*

ÖZET

Araştırma, “problem çözme beceri eğitimi” dersinin sağlık yönetimi öğrencilerinin problem çözme beceri algıları ve atılganlık düzeylerine etkisi incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, tek gruplu ön test-son test düzeneğinde bir müdahale araştırmasıdır. Araştırmanın örneklemini 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde bir sağlık yüksekokulunun ikinci sınıfında öğrenim görmekte olan sağlık yönetimi öğrencileri oluşturmuştur (n=26). Veriler Öğrenci Bilgi Formu, Problem Çözme Beceri Envanteri ve Rathus Atılganlık Envanteri ile toplanmıştır. Öğrencilerin Problem Çözme Envanteri ön test toplam puan ortalaması 88,46 ± 16,47 iken son test puan ortalaması 71,15 ± 11,87, ön test puan ortalaması 42,11 ± 9,01 olan yaklaşma/kaçınma alt ölçeği son test puan ortalaması 35,34 ± 6,82, problem çözme yeteneğine güven alt ölçeği ön test puan ortalaması 29,11 ± 8,20 iken son test puan ortalaması 23,26 ± 5,97, ön test puan ortalaması 17,23 ± 3,66 olan kişisel kontrol alt ölçeği son test puan ortalaması 12,53 ± 2,02 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin her dört boyutundaki bu değişimler istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (p<0,05). Öğrencilerin Rathus Atılganlık Envanteri ön test puan ortalaması 120,57 ± 16,87 iken son test puan ortalamasının 129,96 ± 16,85 olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0,05). Araştırma sonuçları problem çözme beceri eğitimi dersinin öğrencilerin problem çözme beceri algılarının ve atılgan davranışlarının gelişmesine katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

ABSTRACT

This study was carried out in order to analyze the impact of “problem solving training” course on problem solving skills perception and assertiveness level of health management students. The research is an intervention study which has a single group and pre-test/ post-test system. The sample of this descriptive research constitutes student health management studying in the second grade of a health school in the spring term of 2014-2015 academic year (n=26). Data were collected by Student Information Form, Problem Solving Skill Inventory and Rathus Assertiveness Inventory. It was found that the average score of Problem Solving Inventory pre-test of the students was 88,46 ± 16,47 while their average final test score 71,15 ± 11,87, the average pre-test score of “approach/avoidance subscale” of the students was 42,11 ± 9,01 while their average final test score 35,34 ± 6,82, the average pre-test score of “confidence in problem solving subscale” of the students was 29,11 ± 8,20 while their average final test score was 23,26 ± 5,97 and the average pre-test score of “personal control subscale” of the students was 17,23 ± 3,66 while their average final test score was 12,53 ± 2,02. The changes which were found in all four dimensions of the scale were statistically significant (p<0,05). The average pre-test scores of Rathus Assertiveness Inventory was 120,57 ± 16,87 while the final test average scores of final tests were 129,96 ± 16,85 and it was found that the difference between them is statistically significant (p<0,05). Research results showed that problem solving training course contributes to the development of problem solving skills perception and assertiveness level of students.

Bilgi çağı bireylerin gerekli bilgileri ezberlemeden, zihinsel olarak seçmelerini, organize etmelerini ve kullanmalarını gerektirir. Üniversite eğitimi, kendine güvenen ve atılganlık beceri düzeyi yüksek bireyler yetiştirmek için hayati bir öneme sahiptir. Pithers ve Soden (2000) çağdaş eğitim programlarının öğrencilerin daha iyi düşünmelerine yardımcı olduğuna inanmaktadır ve bu bağlamda eğitim, öğrencileri daha nitelikli bir şekilde düşünmeye teşvik eder. Günümüzde eğitimin temel amaçlarından biri, bireyleri farklı koşullara ayak uydurabilen, esnek ve problem çözüme yeteneğine sahip bireyler olarak yetiştirmektir. Başka bir deyişle, gençlerin toplumda daha başarılı, üretken ve problem çözebilen bireyler olmalarını sağlamaktır.

Bingham (1998) problem kavramını, bireyin istediği hedeflere ulaşmak için mevcut gücünün karşısındaki engel olarak tanımlarken; Cüceloğlu (1999) bireyin hedefine ulaşmasına engel oluşturan durumlar olarak tanımlamıştır. Demirtaş ve Dönmez (2008) ise, mevcut durum ile istenilen durum arasındaki fark olarak veya arzu edilmeyen durumdan arzu edilene doğru hareketimize engel olarak tanımlamıştır. Problem çözüme ise; yaratıcı ve yansıtıcı düşünmeyi gerektiren entelektüel bir süreç olarak kabul edilir. Problem çözüme, bir amacı elde etmek için zorlukları gidermeye yönelik bir dizi çaba içerir. Problem çözüme sürecine hâkim olma ve uygun yöntemleri kullanma yoluyla ulaşılan çözüm sadece bu sorunu çözmez, aynı zamanda gelecekteki problemlerin çözümlerini daha etkili hale getirir (Mayer, 2002; Koray ve Azar, 2008).

Üniversite eğitim programlarında problem çözüme becerisine yönelik eğitimin, öğrencilerin baş etme yöntemlerini arttırdığı, atılganlık, eleştirel düşünme, sosyal beceri eğitimi gibi özel öğretim yöntemleri ile bütünleştirildiğinde ise problem çözüme becerisini geliştirdiği belirtilmektedir (Kim ve ark., 2015; Yüksel ve Öz, 2018). Literatürde bir problemin çözülebileceğine inanan bireylerin, sorunu çözüme ve çözüme yönelik girişimlerde bulunmaya daha yatkın oldukları vurgulanmaktadır (Wang ve ark., 2002). Birey yaşadığı problemlere çözüm bulabildiği ölçüde hayata uyum sağlar ve bu uyum süreci bireyin statüsünün, toplumdaki yerinin belirlenmesinde önem taşır (Üstün ve Bozkurt, 2003).

Problemlere yönelik etkin/doğru çözümler oluşturabilmek bireyin doğru bilgi birikimine sahip olması ve bunları doğru bir şekilde kullanabilmesi ile ilişkilidir (Eskin, 2009). Problemin belirlenmesi ile başlayan problem çözüme süreci, yüksek düzeyli düşünme ile çözüm yollarına yönelik seçeneklerin belirlenmesi, en uygun seçeneğin tercih edilip uygulanması ile devam etmektedir (Heppner ve Krauskopf, 1987; Kelleci ve Gölbashi, 2004; Yılmaz ve ark., 2009).

Her bireyin problemi algılama biçimi değişiklik göstereceğinden, problemi ele alış biçimi, çözüme yönelik yaklaşımı da farklılık gösterecektir. Birey hedefine ulaşmak istediği sürece, çözüm bulma ihtimali söz konusudur (Morgan, 1995). Bireyin problemi çözmesine engel olan genellikle iki durum vardır. Bunlardan birincisi, bireyin problemi çözmek adına hiçbir gayrette bulunmaması ikincisi ise; bireyin etkisiz baş etme yöntemlerine (sorunu görmezden gelme vb.) başvurmasıdır. Bazen de birey problemin çözümü için, sorun üzerine çok düşünmeden rastgele bir çözüm yöntemi uyguladığı için de başarısız olabilmektedir. Oysaki problemler sistematik bir yaklaşım ile yani, birtakım basamakların takip edildiği bir süreç ile çözülebilir (Yüksel, 2015). İnsanın bir problemi çözmesi için sadece çözüm yolunu bilmesi yeterli değildir. Aynı zamanda bu problemin çözümü için problem çözüme becerisinin de yüksek olması ve sorumlu hissetmesi gereklidir (Eskin, 2009). Ayrıca bireyin zekâsı, kendine güveni, tutumu, alışkanlıkları, amacı, değer ve inançları, becerileri, gereksinimleri, gelişim dönemi, bilgi birikimi, güdülenme durumu, sosyo-kültürel çevresi, motivasyonu, karar verme biçimi, atılganlık ve benlik-saygısı düzeyi de problem çözüme üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Sardoğan ve ark., 2006; Özbülak-Emran ve ark., 2011).

Araştırmalar, problem çözüme becerileri gelişmiş olan öğrencilerin, iyi eleştirel düşünme becerilerine (Beşer ve Kıssal, 2009; Kantek ve ark., 2010; Kırmızı ve ark., 2015; Kanbay ve Okanlı, 2017), daha özerk davranabilen (Keskin ve Yıldırım, 2008) ve daha fazla akademik, duygusal ve sosyal yeterliğe (Gürleyürek, 2008; Çelikkaleli ve Gündüz, 2010) sahip olduklarını göstermiştir. Problem çözüme beceri düzeyi yüksek olan bireyler kişilerarası ilişkilerinde ve akademik yaşantılarda diğer bireylere göre daha başarılı olmaktadır (Chang, 1998). Aynı zamanda bu bireylerin, yenilikçi, değişime açık, eleştirel düşünebilen, üretken ve esnek bireylerin problem çözüme becerisi yüksek bireyler olduğu belirtilmektedir (Nezu ve Nezu, 2001).

Atılganlık kavramı, kişinin kendi duygularını, fikirlerini, inançlarını ve ihtiyaçlarını, açık ve net bir şekilde, doğrudan ve dürüstçe, saldırgan bir ses tonu kullanmadan ve endişe yaşamadan, aynı zamanda başkalarının haklarını ihlal etmeden duygularını ifade edebilme yeteneğidir (Kutlu, 2009; İbrahim, 2011). Atılganlık, sağlık ekibinin üyeleriyle başarılı ilişkiler kurma konusunda bir temel sağlar (Lin ve ark., 2004; İbrahim, 2011; Rezayat ve Dehghan-Nayeri, 2014). Atılgan davranış sergileyen bireyler genellikle daha yüksek benlik saygısı duygusuna sahip ve yaşamda daha başarılı bireylerdir (Batmaz ve ark., 1996; Karagözoğlu ve ark., 2008; İbrahim, 2011). Ayrıca, atılganlık becerisine sahip öğrencilerin uyum ve yalnızlık konusunda daha az problem yaşadıkları ve eğitimleri boyunca başarılı oldukları belirlenmiştir (Rezayat ve Dehghan-Nayeri, 2014). Ayrıca, atılganlık özelliğine sahip olan bireylerin, benlik saygısının yüksek, kaygılı ve depresif duygu durumunun düşük, kişilerarası ilişkilerinin gelişmiş, kendini daha iyi tanıyabilen ve diğer insanları daha gerçekçi bir şekilde anlayabilen (Bijstra ve ark., 1994; Alberti ve Emmons, 2002; Eskin, 2003) ve problem çözüme becerilerinin iyi olduğu (Polat, 2013) belirtilmiştir.

Üniversite öğrencileri iyi bir iletişim becerine sahip, mesleki bilgi ve becerilerini etkin kullanabilen, atılganlık tutumları sergileyebilen, özgüvenleri yüksek ve etkili problem çözüme becerine sahip bireyler olması beklenmektedir (Ünal, 2012). Etkili problem çözüme yollarının günlük yaşantı içinde öğrenilmesi her zaman mümkün olmayabilir. Ulusoy, Tosun ve Canberk-Aydın (2014) yaptığı çalışmada sağlık yönetimi öğrencilerinin problem çözüme becerilerinin orta düzeyde olduğunu bildirmektedir. Sağlık birimlerinde hizmet eden her düzeydeki yöneticiler, devamlı yoğun ve karmaşık problemlerle karşı karşıya gelmektedirler. Bundan dolayı tüm yöneticiler için başarı ölçütlerinin en

önemli göstergesinden birisi olan problem çözme becerisi, sağlık sektöründe daha da önemli hale gelmektedir (Çelik ve Yurdakul, 2009). Sağlık yönetimi öğrencilerinin kişisel gelişimleri ve gelecekte başarılı birer yönetici olabilmeleri için problem çözme becerilerinin gelişmiş olması önemlidir. Geleceğin yönetici adaylarının problemler karşısında tutumu olaylara ilişkin gerçekçi çözümler üretebilen olmalıdır. Bu nedenle, bu araştırma sağlık yönetimi bölümü öğrencilerine uygulanan problem çözme beceri eğitiminin öğrencilerin problem çözme becerileri ve atılabilirlik düzeylerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1. YÖNTEM

Araştırma tek gruplu ön test-son test desenli müdahale araştırması olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, bir sağlık yüksekokulunun ikinci sınıfında öğrenim görmekte olan ve problem çözme beceri eğitimi dersini alan sağlık yönetimi öğrencileri oluşturmuştur (N:30). Araştırma, çalışmaya katılmayı kabul eden, derslere 2 haftadan fazla devamsızlık yapmayan ve veri toplama formlarını eksiksiz tamamlayan 26 sağlık yönetimi öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir.

Problem çözme beceri eğitimi dersi, programda ikinci sınıfta ve haftada iki saat teorik/14 hafta şeklinde yer almaktadır. Ders öğrenciler tarafından isteğe bağlı olarak seçmiştir. Derste kendini tanıma, farkındalık geliştirme, etkili problem çözme becerileri kazandırma ve olumlu davranışlar geliştirmeyi kapsayan konular örnek olaylar üzerinden tartışılarak, sınıf içinde rol oyunlarıyla canlandırılarak yürütülmüştür. Dersler 2014-2015 eğitim-öğretim döneminde haftada bir kez yaklaşık 90 dakika süreyle ara verilmeden 26 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Ders; problem çözme becerisi kazandırmaya uygun olarak oluşturulan örnek olaylar üzerinden tartışılarak, öğrenciler içinde rol oyunlarıyla canlandırılarak, konuya katkı sağlayabileceği düşünülen film, kitap vb. materyallerle desteklenerek yürütülmüştür. İlk derste öğrencilerle tanışma, ders kurallarının belirlenmesi ve eğitimin işleyişi hakkında bilgi verilmiştir. Sonraki 5 derste öğrencilerin kendi farkındalıklarını geliştirme, hayır diyebilme ve olumlu kişilerarası ilişkiler kurmayı geliştirme konuları ele alınmıştır. Daha sonraki 6 derste problem çözme becerisi kazandırma üzerinde çalışılmış, son derste ise öğrencilerin problem çözmeye ilişkin düşünceleri paylaşarak genel bir değerlendirme yapılmış ve ders sonlandırılmıştır. Ders döneminin 8. haftasında öğrencilere yönetmelik gereği vize sınavı yapılmıştır. İlk ve son derste öğrenciler envanterleri ortalama 25-30 dakika içinde doldurmuştur.

1.1. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce ilgili Sağlık Yüksek Okulu Müdürlüğü'nden yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş, bireysel bilgilerin gizli kalacağı konusunda açıklama yapılarak Helsinki Bildirgesinin ilkeleri doğrultusunda veriler toplanmıştır.

1.2. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 24 paket programında analiz edildi. Bireysel özelliklerin analizinde tanımlayıcı (yüzdeler, aritmetik ortalama, standart sapma, min-max değerleri) testler, grup içi ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılmasında Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi kullanıldı.

1.3. Veri Toplama Araçları

1.3.1. Öğrenci Bilgi Formu

Cinsiyet, mezun olunan lise, sosyal aktiviteye katılma durumu, üniversiteye gelmeden önce yaşadığı yer, üniversite öğrenimi sırasında kaldığı yer, kardeş sayısı, bölümünü kendi isteğiyle tercih etme durumu, anne ve babanın öğrenim durumu, anne ve babanın mesleği, anne ve babanın tutumunu algılama biçimi gibi tanıtıcı özelliklerini içeren sorulardan oluşmaktadır.

1.3.2. Problem Çözme Envanteri (PÇE)

Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilen PÇE, Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bireyin problem çözme becerilerini algılayışını ölçen 35 maddeden oluşan envanter, 1-6 arası puanlanan likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Her madde için bireylere kendilerinin hangi sıklıkta ölçek maddelerindeki gibi davrandıkları sorulmaktadır. Bu maddelere katılma derecelerini belirleyen seçenekler "Her zaman böyle davranırım", "Çoğunlukla böyle davranırım". "Sık sık böyle davranırım", "Ender olarak böyle davranırım" ve "Hiçbir zaman böyle davranmam" şeklindedir. Alınan yüksek puan, problemler karşısında etkili çözümler bulamamayı, problem çözme düzeyinin düşük düzeyde olduğunu; düşük puan ise problem çözmede etkin olduğunu ve başarılı problem çözme becerilerine sahip olduğunu göstermektedir.

Envanterin üç alt ölçeği bulunmaktadır. Bunlar;

Problem çözme yeteneğine güven (PÇYG): Kişinin problemleri çözme yeteneğine olan inancını göstermektedir.

Yaklaşma kaçınma (YK): Gelecekte başvurmak için önceki problem çözme çabalarını yeniden gözden geçirmeyi ve alternatif çözümler için aktif bir biçimde araştırmayı kabul ettiği anlamına gelmektedir.

Kişisel kontrol (KK): Problemleri durumlarda kişilerin kontrolünü sürdürme yeteneğini belirtir. Her üç boyutta da yüksek puanlar o boyuta ait durumun daha az olduğu, düşük puanlar ise daha fazla olduğu anlamına gelmektedir.

PÇE'nin bu araştırmaya ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,82 olarak belirlenmiştir.

1.3.3. Rathus Atılganlık Envanteri (RAE)

Kişiler arası ilişkilerde atılganlığı ölçmek amacıyla Rathus (1973) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Voltan (1980) tarafından gerçekleştirilen RAE kullanılmıştır. RAE 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte olumlu ve olumsuz ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadelerin puanlanması da farklıdır. Olumlu ifadeler ile olumsuz ifadelerin puanları toplanır. Olumlu ifadeler: 3., 6., 7., 8., 10., 18., 20., 21., 22., 25., 27., 28., 29. maddeleri, olumsuz ifadeler ise, 1., 2., 4., 5., 9., 11., 12., 13., 15., 16., 17., 19., 23., 24., 26., 30. maddeleri kapsamaktadır. RAE, 6'lı likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin puanlanmasında; olumlu ifadelerde, "Çok iyi uyuyor (6)", "Oldukça uyuyor (5)", "Biraz uyuyor (4)", "Pek uymuyor (3)", "Fazla uymuyor (2)" ve "Hiç uymuyor (1)", olumsuz ifadeler için ise "Çok iyi uyuyor (1)", "Oldukça uyuyor (2)", "Biraz uyuyor (3)", "Pek uymuyor (4)", "Fazla uymuyor (5)" ve "Hiç uymuyor (6)" puan olarak değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 30, en yüksek puan ise 180'dir. Toplam puan üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan düşük puan çekingenliğin, yüksek puan ise atılganlığın olduğunu göstermektedir. Ayrıca ölçekte 30-80 arası puan "çekingen", 80-130 arası puan "orta" ve 130-180 arası puan atılganlığı ifade etmektedir. Envanterin geçerliği $r=0,70$ olarak ve test-tekrar test güvenilirliği $r=0,92$ olarak bulunmuştur. RAE'nin bu araştırmaya ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,79 olarak belirlenmiştir.

2. BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=26)

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	Yüzde	
Cinsiyet	Kadın	18	69,2
	Erkek	8	30,8
Bölümü tercih etme	İsteyerek	21	80,8
	İstemeyerek	5	19,2
Yaş	19-20 yaş	20	76,9
	21 ve üzeri yaş	6	23,1
Mezun olunan lise	Temel Lise	9	34,6
	Anadolu Lisesi	15	57,7
	Meslek Lisesi	2	8,7
Kardeş sayısı	2-3 kardeş	17	65,4
	4 daha fazla kardeş	9	34,6
Kaçınıcı çocuk olduğu	Birinci çocuk	10	38,5
	İkinci çocuk	11	42,3
	Üçüncü ve daha fazla	5	19,2
Ailesinin ekonomik durumunu algılama	Orta	17	65,4
	Kötü	9	34,6
Kendi ekonomik durumunu algılama	Orta	19	73,1
	Kötü	7	26,9
Aile tipi	Çekirdek	22	84,6
	Geniş	3	11,6
	Parçalanmış	1	3,8
Sosyal aktivite bulunma durumu	Evet	11	42,3
	Hayır	15	57,7
Yaşadığı yer	İl	9	34,6
	İlçe	11	42,3
	Köy	6	23,1
Anne eğitim durumu	Ortaokul	5	19,2
	İlkokul	19	73,1
	Okuryazar değil	2	7,7
	Üniversite	1	3,8
Baba eğitim durumu	Lise	5	19,2
	Ortaokul	8	30,8
	İlkokul	12	46,2
	Ev hanımı	23	88,5
Anne mesleği	İşçi	1	3,8
	Serbest meslek	2	7,7
	Çalışmıyor	6	23,1
Baba mesleği	Memur	1	3,8
	İşçi	4	15,4
	Serbest meslek	15	57,7
	Ev hanımı	6	23,1
Arkadaş grubunun olma durumu	Evet	25	96,2
	Hayır	1	3,8
Arkadaş sayısı	Yalnız	1	3,8
	1-5 kişi	8	30,8
	6-10 kişi	7	26,9
	11'den fazla	10	38,5
Arkadaş ilişkileri algılama durumu	İyi	23	88,5

	Orta	2	7,7
	Kötü	1	3,8
Aile ilişkilerini algılama durumu	İyi	22	84,7
	Orta	3	11,5
	Kötü	1	3,8
Okul başarısını değerlendirme durumu	İyi	12	46,2
	Orta	14	53,8
Ders çalışma düzeni	Her gün düzenli olarak	3	11,5
	Haftada bir gün yoğun olarak	3	11,5
	Sınavlardan önce	20	77,0
Kendine güvenme durumu	Her zaman güvenirim	14	53,8
	Bazen güvenirim	12	46,2
Anne tutumunu algılama	Demokratik	23	88,5
	Demokratik değil	3	11,5
Baba tutumunu algılama	Demokratik	21	80,8
	Demokratik değil	5	19,2
Problem çözme yeteneğini algılama	Başarılı	14	53,8
	Kısmen başarılı	11	42,4
	Kısmen başarısız	1	3,8
Toplam		26	100

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri yer almaktadır. Öğrencilerin çoğunluğunun (18 kişi) kadın olduğu, 15’inin Anadolu lisesi mezunu olduğu, 11 öğrencinin ilçede yaşadığı, 17’sinin 2 ve 3 kardeşe sahip olduğu, 11’inin ise evin 2. çocuğu olduğu ve 21’inin bölüme isteyerek geldikleri saptanmıştır. Öğrencilerin çoğunluğu (17 kişi) ailelerinin ekonomik durumlarını “orta” düzey olarak ve 19 öğrenci ise kendi ekonomik gelirini “yeterli” olarak değerlendirmiştir. Öğrencilerden yalnızca 11’i herhangi bir sosyal aktiviteye katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin 19’unun annelerinin ilköğretim, babalarının ise ilköğretim (12 kişi) ve ortaöğretim (8 kişi) mezunu olduğu, annelerin çoğunluğunun (23 kişi) ev hanımı, babalarının ise serbest çalıştıkları (15 kişi) saptanmıştır. Öğrencilerin anne ve babalarının tutumlarını algılamalarına bakıldığında ise, öğrencilerin 23’ü annelerinin tutumlarını, 21’i ise babalarının tutumlarını demokratik olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin 14’ünün kendine güvendiklerini ve 14’ünün problem çözme yeteneklerinde kendilerini başarılı olarak algıladıklarını belirttikleri saptanmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin PÇE ve Alt Ölçekler İle RAE Ön Test ve Son Test Puan Ortalamaları (n=26).

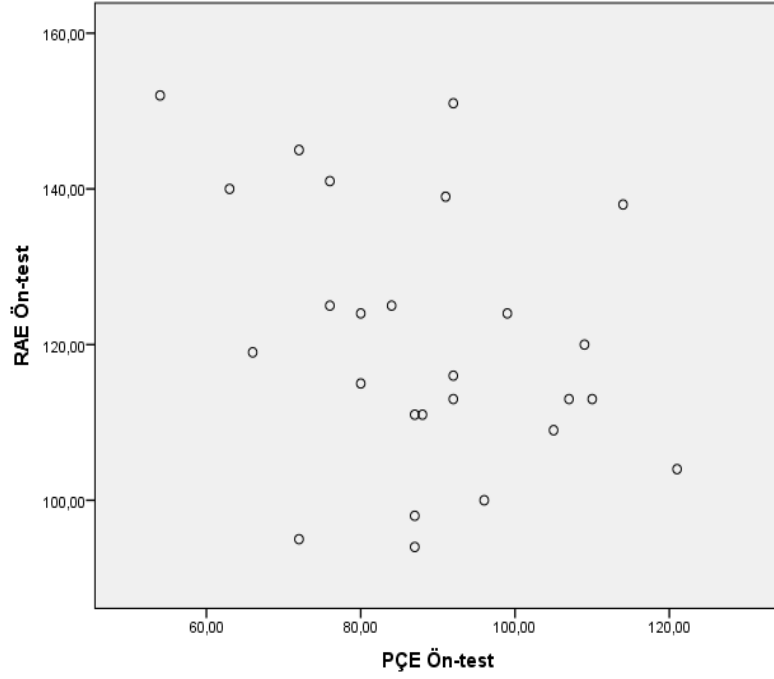
Envanterler	Test Puan Ortalamaları			
	Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$	İstatistik z	p
Yaklaşma/Kaçınma	42,11 ± 9,01	35,34 ± 6,82	-3,279	0,001
Problem Çözme Yeteneğine Güven	29,11 ± 8,20	23,26 ± 5,97	-3,785	0,000
Kişisel Kontrol	17,23 ± 3,66	12,53 ± 2,02	-4,330	0,000
PÇE Toplam Puanı	88,46 ± 16,47	71,15 ± 11,87	-4,331	0,000
RAE Toplam Puanı	120,57 ± 16,87	129,96 ± 16,85	-3,825	0,000

z = Wilcoxon Testi

Tablo 2’de öğrencilerin problem çözme beceri eğitimi öncesi ve sonrası PÇE, alt ölçekleri ve RAE’nden aldıkları puan ortalamaları yer almaktadır. PÇE toplam puan ortalaması eğitim öncesi 88,46 ± 16,47 iken eğitim sonrası 71,15 ± 11,87 olarak belirlenmiştir. Aradaki bu fark ise istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (p<0,05). Öğrencilerin problem çözme beceri eğitimi öncesi 42,11±9,01 olan YK alt ölçeği puan ortalaması eğitim sonrası 35,34 ± 6,82 olarak belirlenmiştir ve bu değişim istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05). Benzer şekilde, PÇYG alt ölçeğinden, eğitim öncesi 29,11±8,20 ortalama puan alırken eğitim sonrası bu puan 23,26 ± 5,97 olarak bulunmuştur. Bu değişim de istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (p<0,05). KK alt ölçeğinde ise eğitim öncesi 17,23±3,66 ortalama puan alırken eğitim sonrası bu puan 12,53 ± 2,02 olarak bulunmuştur. Bu değişim de istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (p<0,05). RAE puan ortalaması eğitim öncesi 120,57 ± 16,87 iken eğitim sonrası 129,96 ± 16,85 olarak belirlenmiştir. Aradaki bu fark ise istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir (p<0,05).

Tablo 3. Problem Çözme Beceri Eğitimi Öncesi PÇE ile RAE Arasındaki İlişki (n=26).

Envanterler	Problem Çözme Envanteri	Rathus Atılganlık Envanteri
Problem Çözme Envanteri	r	1
	p	0,107
Rathus Atılganlık Envanteri	r	-0,323
	p	0,107

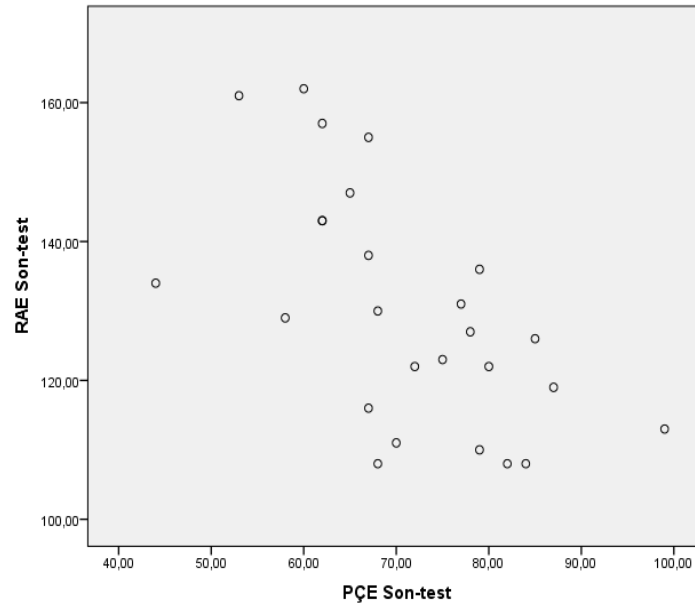

Grafik 1. Problem Çözme Beceri Eğitimi Öncesi PÇE İle RAE Arasındaki İlişki (n=26).

Tablo 3 ve Grafik 1’de problem çözme beceri eğitimi öncesi PÇE ile RAE arasındaki ilişki yer almaktadır. PÇE ile RAE arasında bir ilişki ($r = -.323$, $p > 0,05$) olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4. Problem Çözme Beceri Eğitimi Sonrası PÇE ile RAE Arasındaki İlişki (n=26).

Envanterler	Problem Çözme Envanteri	Rathus Atılganlık Envanteri
Problem Çözme Envanteri r p	1	-.609 0,001
Rathus Atılganlık Envanteri r p	-.609 0,001	1

Grafik 2. Problem Çözme Beceri Eğitimi Sonrası PÇE ile RAE Arasındaki İlişki (n=26).

Tablo 4 ve Grafik 2’de problem çözme beceri eğitimi sonrası PÇE ile RAE arasındaki ilişki yer almaktadır. PÇE ile RAE arasında negatif yönde güçlü bir ilişki ($r = -.609, p < 0,05$) belirlenmiştir. Bu bulgu, RAE’den alınan puanlar yükseldikçe PÇE’den alınan puanların düştüğünü göstermektedir. Bu bulgu, öğrencilerin problem çözme becerisi algıları geliştikçe atılganlık düzeylerinin de arttığı anlamına gelmektedir.

3. TARTIŞMA

Araştırmada, problem çözme beceri eğitimine katılan öğrencilerin, PÇE toplam puan, YK, KK ve PÇYG alt ölçekleri puan ortalamalarında son test ölçümlerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşme görülmüştür. RAE puan ortalamalarında eğitim öncesine göre eğitim sonrasında artış saptanmış ve bu artış istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 2). Problem çözme beceri eğitimi dersi sonunda PÇE ve alt ölçek puanlarındaki düşüş, eğitimin öğrencilerin problem çözme beceri algılarını artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda RAE puan artışları öğrencilerin atılganlık becerilerinin arttığını göstermektedir. Elde edilen bu bulgular literatürde problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ortaöğretim ve üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda, problem çözme beceri eğitimin öğrencilerin problem çözme beceri düzeylerini geliştirdikleri sağlamıştır (Söylemez, 2002; Wang ve ark., 2004; Özkök, 2005; Lee ve Brysiewicz, 2009; Yıldız ve Eşkisü, 2011; Çekici ve Güçray, 2012; Çetinkaya, 2013). Üniversite öğrencilerine uygulanan grupla psikolojik danışmanlığının, öğrencilerin problem çözme beceri düzeylerini yükselttiği ve çalışmanın bitiminin 2. ve 12. ayında da izlem kontrollerinde aynı etkinin devam ettiği bulunmuştur (Çapri ve Gökçakan, 2008). Yoğun bakım servisinde çalışan hemşirelere uygulanan problem çözme eğitimi sonucunda hemşirelerin problem çözme beceri algılarının arttığını ve sorunlar karşısında daha işlevsel yöntemleri tercih ettikleri saptanmıştır (Akpınar, 2014). Kelleci’nin (2003) sorun çözme becerilerini geliştirme programı sonucunda eğitime katılan kadınlarda sorun çözme becerilerinde gelişme sağladığı belirlenmiştir. Farklı bir çalışmada ebeveynlere uygulanan problem çözme becerisi eğitim programının ebeveynlerin problem çözme becerilerinin arttığı bulunmuştur (Armağan-Yıldız, 2003). Lochman’nın (1992) saldırgan davranışı olan öğrencilere problem çözme ve öfkeyle baş edebilme becerilerini geliştirmeye yönelik girişimleri sonucunda öğrencilerin benlik saygıları ve problem çözme becerilerinde yükselme olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, problem çözme becerinin eğitim ile kazandırılabilirliği ve problem çözme becerine sahip olmanın farklı alanlarda da olumlu yansımaları görülmektedir.

Bu araştırmada PÇE ile RAE arasında problem çözme beceri eğitimi öncesi herhangi bir ilişki saptanmazken eğitim sonrasında negatif yönde güçlü bir ilişki saptanmıştır. RAE’den alınan puanlar yükseldikçe PÇE’den alınan puanların düştüğü görülmektedir (Tablo 3, Tablo 4, Grafik 1, Grafik 2). Bu bulguya dayalı olarak öğrencilerin atılganlık düzeyleri arttıkça problem çözme becerisi algılarının da geliştiği söylenebilir. Problem çözme beceri algısı ile atılganlık düzeyi arasında belirlenen güçlü ilişki, problem çözme beceri eğitimi dersinin yararlı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu bulgu literatürde problem çözme becerisi ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi göstermeye yönelik yapılan hemşirelerde (Polat, 2013), ebelerde (Bozboğa, 2009), ortaöğretim öğrencilerinde (Özbulak-Emran ve ark., 2011) ve öğretmen adaylarında (Kurtyılmaz, 2005) yapılan çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ergenlerle yapılan çalışmalarda öfkelerini kontrol edebilen bireylerin problem çözme becerileri daha yüksek (Danışık-Demirci, 2005), saldırganlık düzeyleri düşük olan bireylerin problem çözme becerileri daha yüksek (Gökbüzoğlu, 2008), saldırganlık ile probleme olumsuz yaklaşım arasında pozitif yönde, saldırganlık ile yapıcı problem çözme yaklaşım arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki (Arslan ve ark., 2010), yüksek umutlu öğrencilerin problem çözme yeteneklerinin daha yüksek olduğu (Chang, 1998) bulunmuştur. Bu sonuçlara göre problem çözme beceri eğitiminin öğrencilerin problem çözme ve atılganlık becerilerini geliştirmede etkili olacağı sonucu ortaya konmuştur. Bilindiği gibi problem çözme öğretilen ve deneyimlerle geliştirilebilen bir beceridir. Yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında problem çözme beceri algısının eğitim yoluyla artırılabilirliği görülmektedir. Problem çözme beceri algısının geliştirilmesi, bireylerin problem çözme sürecinde kendilerini daha başarılı olarak algılamalarına ve problem çözme konusunda kendilerine güvenmelerine olanak sağlamaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yönetici adaylarının iş yaşamlarında bireylere ve topluma nitelikli yöneticilik yapabilmesi için problem çözme becerisi ve atılganlık davranışına sahip olmaları gerekmektedir. Bu özelliklerin üniversite eğitimi süresince öğrencilere kazandırılması önemlidir. Bu araştırmada problem çözme beceri eğitiminin problem çözme ve atılganlık düzeylerine olumlu yönde katkısının olduğunu göstermiştir. Araştırmadan elde edilen verilere dayanarak, müfredat programlarının öğrencilerin kendilerini tanımlarını ve kabul etmelerine yardımcı olacak ve problem çözme becerilerini artıracak şekilde hazırlanması önerilmektedir. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin problem çözme ve atılganlık seviyelerinin değerlendirilerek, problem çözme beceri ve atılganlık düzeyleri düşük seviyeli olan öğrencilere danışmanlık hizmetleri kapsamında eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, H. (2014). Yoğun Bakım Servislerinde Çalışan Hemşirelere Uygulanan Sorun Çözme Eğitiminin, Hemşirelerin Stresle Başa Çıkma Tarzlarına, Tükenmişlik Düzeylerine ve Sorun Çözme Becerilerine Olan Etkisi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Alberti, R. ve Emmons, M. (2002). Atılganlık Hakınızı Kullanın. (Çev. Serap Katlan). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

- Armağan-Yıldız, S. (2003). Ebeveynin Problem Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Arslan, C., Hamarta, E., Arslan, E. ve Saygın, Y. (2010). Ergenlerde Saldırganlık ve Kişilerarası Problem Çözmenin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(1), 379-388.
- Batmaz, M., Buzlu, S., Kutlu, Y. ve Pektekin, Ç. (1999). İstanbul Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Hemşirelik Programı Son Sınıf Öğrencilerinin Girişkenlik Düzeyi ve Benlik Saygısının Araştırılması. *Hemşirelik Bülteni*, 43,175-185.
- Beşer, A. ve Kıssal, A. (2009). Critical Thinking Dispositions and Problem Solving Skills among Nursing Students. Dokuz Eylül Üniversitesi *Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2(3), 88-94.
- Bijstra, J.O., Bosma, H.A. ve Jackson, S. (1994). The Relationship between Social Skills and Psychosocial Functioning in Early Adolescence. *Personality and Individual Differences*, 16, 767-776.
- Bingham, A. (1998). Çocuklarda Problem Çözme Yeteneklerinin Geliştirilmesi. İngilizceden Çeviren: A. Ferhan Oğuzkan. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Bozboğa, Z. (2009). Sivas İl Merkezinde Çalışan Ebelerin Atılgnlık Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Chang, E.C. (1998). Hope, Problem-Solving Ability, and Coping in a College Student Population: Some Implications for Theory and Practice. *Journal of Clinical Psychology*, 54(7), 953-962.
- Cüceloğlu, D. (1999). İnsan ve Davranışı. 9. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çapri, B. ve Gökçekan, Z. (2008). Akılcı Duygusal Davranış Terapisine Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisi Algısına Etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 135-154.
- Çekici, F. ve Güçray, S. (2012). Problem Çözme Terapisine Dayalı Beceri Geliştirme Grubunun Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Problem Çözme Becerileri, Öfkeyle İlişkili Davranış ve Düşünceler İle Sürekli Kaygı Düzeylerine Etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 103-128.
- Çelik, C. ve Yurdakul, M. (2009). Hastane Yöneticilerinin Problem Çözme Becerileri: Bir Alan Araştırması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 95-108.
- Çelikkaleli, Ö. ve Gündüz, B. (2010). Ergenlerde Problem Çözme Becerileri Yetkinlik İnançları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 361-377.
- Çetinkaya, Ş. (2013). Lise Öğrencisi Erkek Ergenlerde Problem Çözme Eğitiminin Problem Çözme Becerisi, Kişilerarası İlişki Tarzı ve Öfke Kontrolü Üzerine Etkisi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Danışık-Demirci, N. (2005). Ergenlerin Sürekli Öfke İfade Tarzları İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- Demirtaş, H. ve Dönmez, B. (2008). Ortaöğretimde Görev Yapan Öğretmenlerin Problem Çözme Becerilerine İlişkin Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 177-198.
- Eskin, M. (2003). Self-reported Assertiveness in Swedish and Turkish Adolescents: A Cross-Cultural Comparison. *Scandinavian Journal of Psychology*, 44, 7-12.
- Eskin, M. (2009). Temel Kavram ve Tanımlar: Sorun Çözme Terapisi (üçüncü baskı, sayfa 9). Ankara: HYB Basın Yayın.
- Gökbüzoğlu, B. (2008). Ergenlerin Saldırganlık Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Gürleyürek, G.C. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çeşitli Değişkenler Açısından Eleştirel Düşünme Eğilimleri, Problem Çözme Becerileri ve Akademik Başarı Düzeylerinin İncelenmesi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak.
- Heppner, P.P. ve Krauskopf, C.J. (1987). A Information Processing Approach to Personal Problem Solving. *The Counseling Psychologist*, 15(3), 371-447.
- Heppner, P.P. ve Peterson, C.H. (1982). The Development and Implications of a Personal-Problem Solving Inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 29, 66-75.
- Ibrahim, S.A. (2011). Factors Affecting Assertiveness Among Student. *Nurse Education Today*, 31(4), 356-360.
- Kanbay, Y. ve Okanlı, A. (2017). The Effect of Critical Thinking Education on Nursing Students' Problem-Solving Skills. *Contemporary Nurse*, 53(3), 313-321.
- Kantek, F., Öztürk, N. ve Gezer, N. (2010). Bir Sağlık Yüksekokulunda Öğrencilerin Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11-13 November, 186-190.
- Karagözoğlu, Ş., Kahve, E., Koç, Ö. ve Adamışoğlu, D. (2008). The Self-Esteem and Assertiveness of Final Year Turkish University Students. *Nurse Education Today*, 28(5), 641-649.
- Kelleci, M. (2003). Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Kadınların Sorun Çözme Becerilerini Geliştirmenin Depresif Semptomlara Etkisi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Kelleci, M. ve Gölbaşı, Z. (2004). Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8(2), 1-8.
- Keskin, G. ve Yıldırım, G.Ö. (2008). Yapısalcı Yaklaşım Normlarında Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme, Otonomi, Çoklu Zekâ Durumlarının Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 67-88.
- Kim, H., Lee, E.K. ve Park, S.Y. (2015). Critical Thinking Disposition, Selfefficacy, and Stress of Korean Nursing Students. *Indian Journal of Science and Technology*, 8(18), 1-5.
- Kırmızı, F.S., Saygi, C. ve Yurdakal, I.H. (2015). Determine The Relationship Between The Disposition Of Critical Thinking And The Perception About Problem Solving Skills. *Social and Behavioral Sciences*, 191, 657-661.
- Koray, O. ve Azar, A. (2008). Ortaöğretim Öğrencilerinin Problem Çözme ve Mantıksal Düşünme Becerilerinin Cinsiyet ve Seçilen Alan Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 125-136.
- Kurtyılmaz, Y. (2005). Öğretmen Adaylarının Saldırganlık Düzeyleri İle Akademik Başarıları, İletişim ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Kutlu, Y. (2009). Bir Grup Öğrenci Hemşirede Atılgnlık Eğitiminin Etkinliği. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 3-11.

- Lin, Y.R, Shiah, I.S, Chang, Y.C, Lai, T.J, Wang, K.Y. ve Chou, K.R. (2004). Evaluation of an Assertiveness Training Program on Nursing and Medical Students' assertiveness, Self-Esteem, and Interpersonal Communication Satisfaction. *Nurse Education Today*, 24(8), 656-665.
- Lochman, J.E. (1992). Cognitive-Behavioral Intervention with Aggressive Boys: Three-Year Follow-Up and Preventative Effects. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 60(3), 426-432.
- Mayer, R.E. (2002). A Taxonomy for Computer-Based Assessment of Problem Solving. *Computers in Human Behavior*, 18, 623-632.
- Morgan, C.T. (1995). Psikolojiye Giriş (Çev. Hüsnü Arıcı ve diğ.), 11. Baskı, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Nezu, A.M. ve Nezu, M.N. (2001). Problem Solving Therapy. *Journal of Psychotherapy Integration*, 11, 187-205.
- Özbulak-Emran, B., Aypay, A. ve Aypay, A. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Problem Çözme ve Atılabilirlik Becerilerinin Bazı Değişkenlerle İlişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 77-93.
- Özkök, A. (2005). Disiplinlerarası Yaklaşım Dayalı Yaratıcı Problem Çözme Öğretim Programının Yaratıcı Problem Çözme Becerisine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 159-167.
- Pithers, R.T. ve Soden, R. (2000) Critical Thinking in Education: A Review. *Educational Research*, 42(3), 237-249.
- Polat, H. (2013). Hemşirelerin Problem Çözme Becerileri ve Atılabilirlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Rathus, S.A (1973). 30-Item Schedule for Assessing Assertive Behavior. *Behavior Therapy*, 4, 398-406.
- Rezayat, F. ve Dehghan-Nayeri, N. (2014). The Level of Depression and Assertiveness among Nursing Students. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery (IJCBNM)*, 2(3), 177-184.
- Sardoğan, M.E., Karahan, T.F. ve Kaygusuz, C. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Kararsızlık Stratejilerinin Problem Çözme Becerisi, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Fakülte Türüne Göre İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 78-97.
- Söylemez, S. (2002). Ergenlerin Problem Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Bir Grup Çalışması Programının Etkisinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Şahin, N, Şahin, N.H. ve Heppner, P.P. (1993). Psychometric Properties of the Problem Solving Inventory in a Group of Turkish University Students. *Cognitive Therapy and Research*, 4(17), 379-396.
- Ulusoy, H., Tosun, N. ve Canberk-Aydın, J. (2014). Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(1), 1-8.
- Ünal, S. (2012). Evaluating the Effect of Self Awareness and Communication Techniques on Nurses' Assertiveness and Self-Esteem. *Contemporary Nurse*, 43(1), 90-98.
- Üstün, A. ve Bozkurt, E. (2003). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kendilerini Algılayışlarına Göre Problem Çözme Becerilerini Etkileyen Bazı Mesleki Faktörler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(1), 13-20.
- Voltan, N. (1980). Rathus Atılabilirlik Envanteri Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Psikoloji Dergisi*, 3(10), 23-25.
- Wang, J.J., Kao Lo, C.H., Chen, K.M., Lee Hsieh, J. ve Ku, Y.L. (2002). The Efficacy Of Problem Solving Strategies Utilized in Professional Nursing Concepts Course To Improve Problem Solving Abilities in Students Enrolled in A Two-Year Baccalaureate Nursing Program. *The Journal of Nursing Research*, 10, 113-120.
- Yıldız, A. ve Ekşisu, M. (2011). Problem Çözme Becerisini Geliştirme Programının 9.Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisi Üzerindeki Etkisi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 189-206.
- Yılmaz, E., Karaca, F. ve Yılmaz, E. (2009). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(1), 38-48.
- Yüksel, A. (2015). Hemşirelik Öğrencilerinin Problem Çözme Öz Değerlendirme Sonuçları ve Etkileyen Faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2(1), 37-49.
- Yüksel, A. ve Öz, F. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Üniversiteye Uyumunda Problem Çözmeye Dayalı Psikoeğitim Programının Etkinliğinin Değerlendirilmesi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 4(2), 242-262.

